

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

Dr. M. Kürşat Tigen

İL AÇLAR

Hastalıklardan korunma, teşhis, tedavi veya vücudun herhangi bir faaliyetini değiştirmek amacıyla kullanılan

- kimyasal,
- bitkisel,
- biyolojik kaynaklı ürünler

Tüm dünyada yanlış, gereksiz, etkisiz ve yüksek maliyetli ilaç kullanımı ciddi bir problem oluşturmaktadır...

Bu problemler:

- tedavi hataları
- antibiyotiklere direnç gelişimi
- advers ilaç reaksiyonları
- ilaç etkileşimleri
- morbidite ve mortalite artışı
- kaynak israfı sonucu mali yük
- geri ödemede yaşanan sorunlar

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

- Akılcı İlaç Kullanımı tanımı ilk defa 1985 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılmıştır.
- Kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre; **uygun ilacı, uygun süre ve dozda, en düşük fiyata ve kolayca** sağlayabilmeleri olarak tanımlanmaktadır.

Conference of Experts on the Rational Use of Drugs, World Health Organization, Nairobi, Kenya, WHO/CONRAD/WP/RI, (25-29.12.1985).

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ

1975

Ulusal İlaç Politikası:

Ülkenin sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak kaliteli, etkin ve güvenilir ilaçların var olmasını, halk tarafından ulaşılabilir olmasını sağlayan bir sağlık sisteminin oluşturulması

1978

Temel İlaçlar Kavramı:

Toplumun sağlık bakım hizmetlerinin çoğunluğunu tatmin edecek şekilde karşılayan; her zaman yeterli miktarlarda, her an ulaşılabilir ve uygun dozaj formlarda, yeterli kalite güvenliğini sağlayan ve topluma getirdiği maliyet açısından karşılanabilir olan ilaçlar

1985

Akılcı İlaç Kullanımı:

Kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre uygun ilacı, uygun süre ve dozajda, en düşük fiyata ve kolayca sağlayabilmeleri

AKILCI İLAÇ KULLANIMI KRİTERLERİ

- Doğru endikasyon,
- Doğru ilaç,
- Etkili,
- Güvenli,
- Uygun,
- Ucuz,
- Kolay sağlanabilir,
- Doğru hasta,
- Uygun doz ve süre,
- Yeterli hasta bilgilendirilmesi,
- İzleme-Değerlendirme,

TANI VE TEDAVİ SÜRECİNDE AKILCI İLAÇ KULLANIMI (1)

- Hastanın **sorununun tanımlanması**,
- Hekim tarafından **doğru tanının** konulması,
- **İlaçlı veya ilaçsız, etkili ve güvenilir** tedavinin tanımlanması,
- Tedavinin **gerçekleşebilirliğinin ve maliyetinin** değerlendirilmesi,
- Tedavinin **başarısı ve hastanın uyuncunun** değerlendirilmesi,

TANI VE TEDAVİ SÜRECİNDE AKILCI İLAÇ KULLANIMI (2)

- Eğer ilaçla tedavi uygulanacaksa **uygun ilaçların seçimi,**
- Çoklu ilaç kullanımlarında **etkileşimlerin öngörülmesi,**
- Her bir ilaç için **uygun dozun ve uygulama süresinin** belirlenmesi ve uygun reçetenin yazılması,
- Bu aşamada **güncel tanı ve tedavi kılavuzları** esas alınmalı,
- Hasta ve hasta yakını tedavi hakkında **bilgilendirilmeli.**

AKILCI İLAÇ KULLANIM SÜRECİ

Adım 1: Hastanın probleminin tanımlanması

Adım 2: Tedavi amaçlarının belirlenmesi

Adım 3: Tedavinin bu hastaya uygun olup olmadığının değerlendirilmesi

Adım 4: Tedaviye başlanması / Reçetenin yazılması

Adım 5: Hastaya gereken bilgi, talimatları ve uyarıların anlatılması

Adım 6: Tedavinin izlenmesi (veya sonlandırılması)

AKILCI İLAÇ KULLANIMI SORUMLULARI

- **Düzenleyici Otorite**
  - Tüm nüfusun gereksinimlerini karşılayacak yeterli sağlık sistemi
  - Üstün nitelikli ürünlerin uygun şekilde sunulması
- **Üretici-İlaç Sanayi**
  - İyi üretim uygulamaları
  - Tam ve yansız bilgi ulaştırılması
  - Tanıtımda etik
- **Sağlık personeli-Eğitim Kurumları**
  - Hekim eğitimi
  - Uzman eğitimi
  - Eczacı eğitimi
  - Hemşire eğitimi
  - Diğer sağlık personeli eğitimi
- **Toplum**
- **Hasta ve hasta yakını**
- **Diğer (medya vb.)**

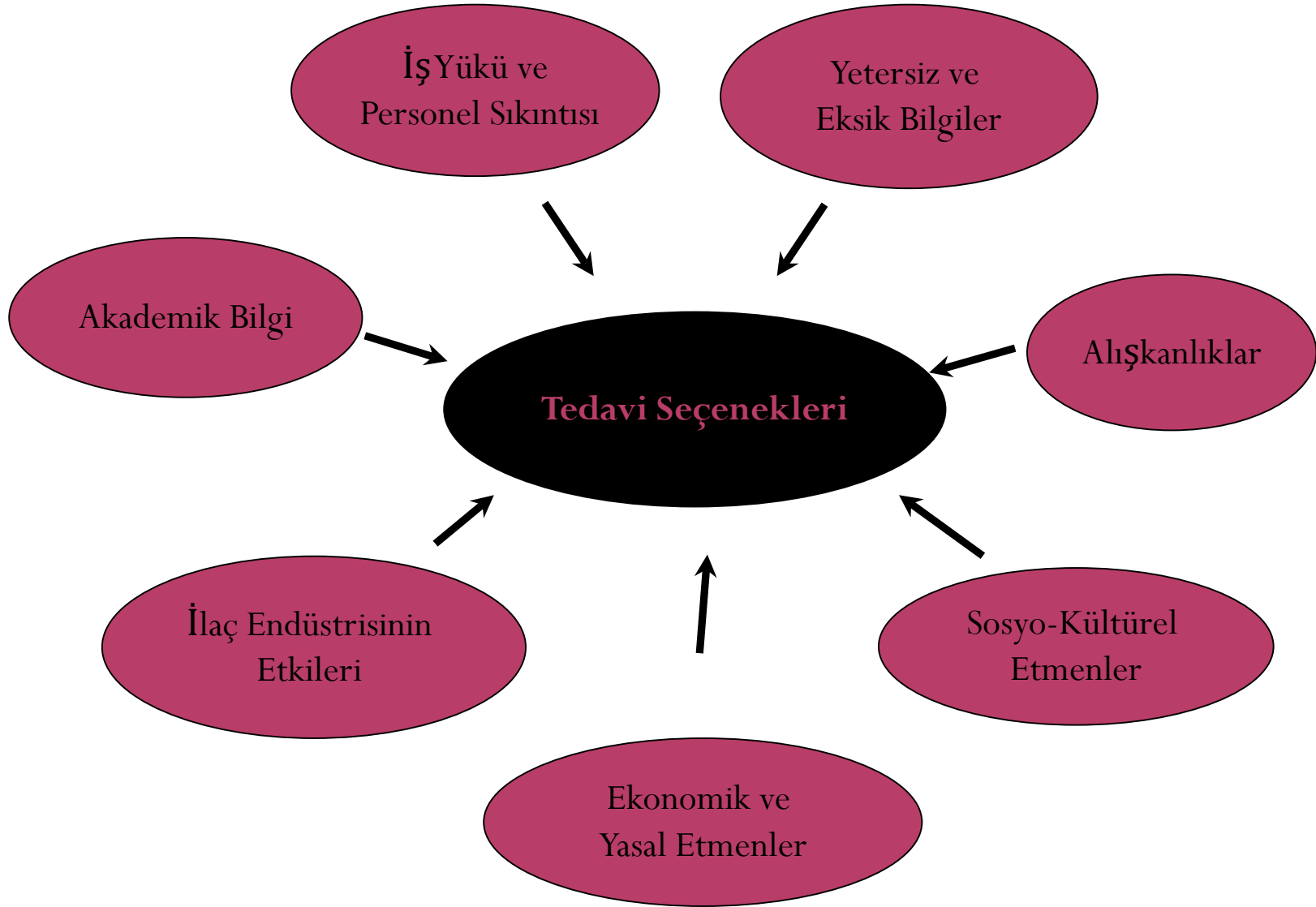
AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIMI

- Endikasyon yokken ilaç kullanımı
- Yanlış ilaç ve tedavi seçimi
- Etkisi şüpheli ilaçların kullanımı
- Ulaşılabilir, güvenli ve etkili ilaç sağlanmasında yetersizlik
- Doğru ilacı yanlış doz, süre ve formda kullanmak

AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIM NEDENLERİ NELERDİR?

1. Hekimlerden kaynaklanan nedenler
2. Hastalardan kaynaklanan nedenler
3. İlaç sağlama sistemlerinden kaynaklanan nedenler
4. Sağlık sistemi ve düzenleme mekanizmalarından kaynaklanan nedenler
5. İlaç promosyonlarından kaynaklanan nedenler

AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIM NEDENLERİ NELERDİR?

Hekimi Akılcı Olmayan Reçeteleme'ye iten Nedenler ?

- Hasta baskısı
- Zaman yetersizliği
- Firma tanıtım elemanlarının baskısı
- Çok sayıda preparat ve jenerik varlığı

CDC, 2000

Clin Pharm & Ther, 2003

Patient Education and Councelling, 2002

AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIMI NELERE SEBEP OLUYOR?

- İlaç tedavisi kalitesinin düşmesi,
- Artan morbitide ve mortalite ,
- Boşa kaynak harcanması, tedavi maliyetinin yükselmesi,
- Temel ilaçlara ulaşabilirliğin azalması,
- Acil ve temel ilaçlara karşı direnç gelişmesi,
- Yan etki riskinin artması,
- Psiko-sosyal etkiler,
- Tedavinin ekonomik ve sosyal maliyetinin artması,

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ ÖNERİLERİ

- Koordinasyonu sağlayacak bir kurum
- Kanıta dayalı klinik rehberler
- Temel ilaç listesi
- İlaç ve tedavi komiteleri
- Farmakoterapi ve reçeteleme eğitimi
- Sürekli tıp eğitimleri
- Sağlık çalışanlarına geri bildirim
- Kamuoyunun bilgilendirilmesi ve halk eğitimleri

ÜLKEMİZDE NELER YAPILYOR?

- Sağlık Bakanlığı bünyesinde, akılcı ilaç kullanımı ile ilgili çalışmalar, yaklaşık 20 yıldır sürmektedir.
- 12 Ekim 2010 tarihinde Bakan Oluru ile, Akılcı İlaç Kullanımı Birimi kurulmuştur.
- 19 Mart 2012 tarihinde Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Bünyesinde Akılcı İlaç Kullanımı, İlaç Tedarik Yönetimi ve Tanıtım Dairesi kurulmuştur.
- Bir çok tıp fakültesinde akılcı ilaç kullanımı eğitimi programa alınmıştır.

SONUÇ/ÖNERİLER

- Akılcı ilaç kullanımı öncelikle tıp eğitimine (mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası) güçlü bir şekilde entegre edilmeli
- Hekimlerin çalışma koşulları her hastaya yeterli süre hizmet sunacak şekilde iyileştirilmeli
- “Hastalıklara yönelik tanı ve tedavi rehberleri” güncel tutulmalı ve kullanımı yaygınlaştırılmalı
- Tarafsız ilaç bilgi kaynaklarına erişimi
- Eczacının bu alanda gerekli rolü üstlenebilmesi için eğitimi güncellenmeli

SONUÇ/ÖNERİLER

- Reçetesiz ilaç satılmasının veya verilmesinin önüne geçilmeli,
- Tedavi maliyetinin maliyet-etkililik bazında değerlendirilmesi için eğitimi almasının sağlanması
- İyi eczacılık uygulamaları doğrultusunda hizmet sunabilecek nitelikte eczacıların yetiştirilmesinin sağlanması,
- İlaç ,malzeme, tıbbi cihaz standardizasyonu, ruhsatlandırılması, akılcı kullanımı konusunda uluslararası normlara uygun bir kurum oluşturulması gerekmektedir.